

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

DIGITÁLNÍ UČEBNÍ MATERIÁL

škola	Střední škola F. D. Roosevelta pro tělesně postižené, Brno, Křižíkova 11
číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.1037
číslo učebního materiálu	VY_32_INOVACE_ZIL_VEL_123_11
předmět, tematický celek	Základy elektrotechniky a elektroniky
ročník	První, druhý, třetí
datum vytvoření	2013
anotace	Materiál obsahuje řešené příklady na téma obvody střídavého napětí, sériový obvod R, L, C.
metodická poznámka	Určeno pro práci s dataprojektorem a bílou keramickou tabulí. Příklady lze řešit na tabuli, nebo je mohou žáci řešit samostatně a nakonec pro kontrolu výsledků odhalit správné řešení.
autor	Ing. Olga Žilková
licence (není-li vyplněno, je materiál ze zdrojů autora)	T. Hajach, M. Tuma, E. Šteliarová: Základy elektrotechniky 1. Bratislava 1984

Obvody střídavého napětí

R, L, C obvody
sériové

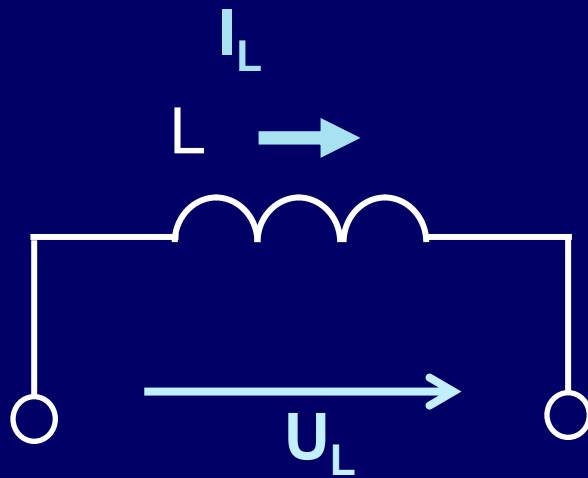
3

R, L, C

Jaký **proud** bude protékat **cívkou** s indukčností $L = 0,1 \text{ H}$ když napájecí napětí je 100 V a frekvence je:

- a) 50 Hz ,
- b) 200 Hz .

■ **Dáno:**

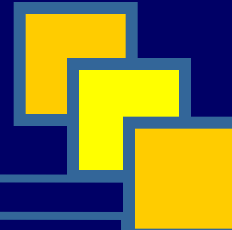
- $L = 0,1 \text{ H}$
- $f_1 = 50 \text{ Hz}$
- $f_2 = 200 \text{ Hz}$
- $U = 100 \text{ V}$
- $I = ? \text{ [A]}$

4

R, L, C

■ a) Řešení:

■ Indukční reaktance - induktance

$$X_L = 2 \cdot \pi \cdot f \cdot L$$

$$X_L = 2 \cdot 3,14 \cdot 50 \cdot 0,1$$

$$X_L = 31,4 \Omega$$

■ Dáno:

- $L = 0,1 \text{ H}$
- $f_1 = 50 \text{ Hz}$
- $U = 100 \text{ V}$
- $I = ? \text{ [A]}$

Induktance cívky při frekvenci 50 Hz je 31,4 Ω .

5

R, L, C

■ a) Řešení:

■ Proud cívkou

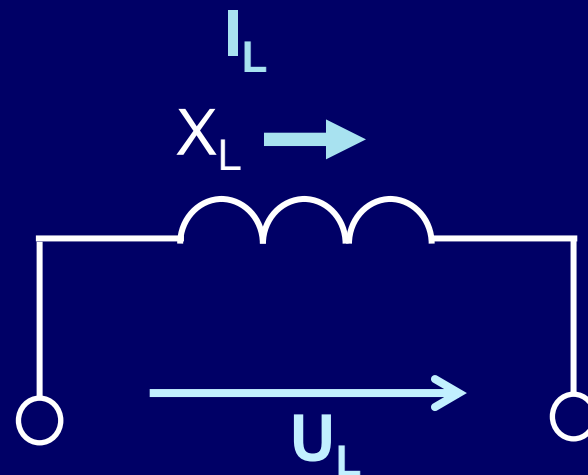
$$X_L = 31,4 \Omega$$

$$I = \frac{U}{X_L}$$

$$I = \frac{100}{31,4} = 3,18 \text{ A}$$

■ Dáno:

- $L = 0,1 \text{ H}$
- $f_1 = 50 \text{ Hz}$
- $U = 100 \text{ V}$
- $I = ? \text{ [A]}$

Proud obvodem při frekvenci 50 Hz je 3,18 A.

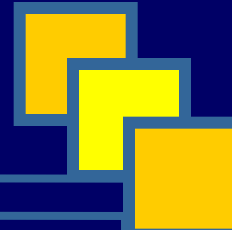

6

R, L, C

■ b) Řešení:

■ Indukční reaktance - induktance

$$X_L = 2 \cdot \pi \cdot f \cdot L$$

$$X_L = 2 \cdot 3,14 \cdot 200 \cdot 0,1$$

$$X_L = 125,6 \Omega$$

Induktance cívky při frekvenci 200 Hz je 125,6Ω.

■ Dáno:

- $L = 0,1 \text{ H}$
- $f_2 = 200 \text{ Hz}$
- $\underline{U = 100 \text{ V}}$
- $I = ? \text{ [A]}$

7

R, L, C

■ b) Řešení:

■ Proud cívkou

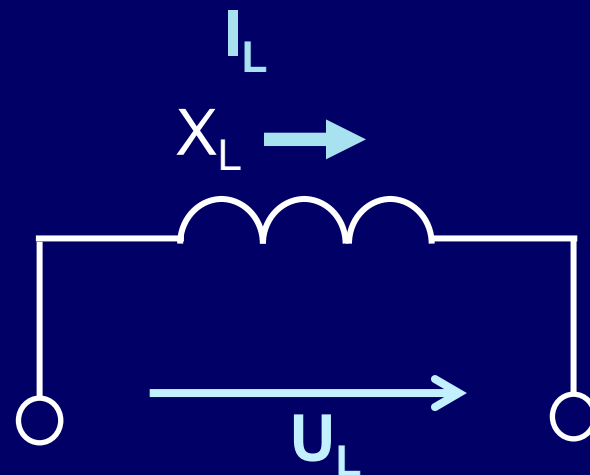
$$X_L = 125,6 \Omega$$

$$I = \frac{U}{X_L}$$

$$I = \frac{100}{125,6} = 0,79 \text{ A}$$

■ Dáno:

- $L = 0,1 \text{ H}$
- $f_2 = 200 \text{ Hz}$
- $U = 100 \text{ V}$
- $I = ? \text{ [A]}$

Proud obvodem při frekvenci 200 Hz je 0,79 A.

8

R, L, C

Jaký proud bude téct kondenzátorem s hodnotou $100\mu\text{F}$, když je napájen zdrojem s $63,7\text{ V}$ a frekvencí 50 Hz .

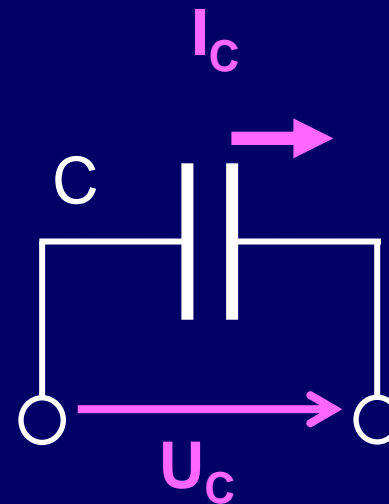
■ **Dáno:**

■ $C = 100\ \mu\text{F} = 100 \cdot 10^{-6}\ \text{F}$

■ $U = 63,7\ \text{V}$

■ $f = 50\ \text{Hz}$

■ $I = ?\ [\text{A}]$

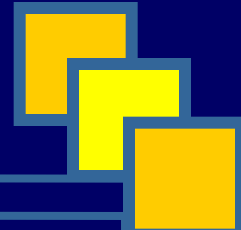

9

R, L, C

■ Řešení:

■ Kapacitní reaktance - kapacitance

$$X_C = \frac{1}{2 \cdot \pi \cdot f \cdot C}$$

$$X_C = \frac{1}{2 \cdot 3,14 \cdot 50 \cdot 100 \cdot 10^{-6}}$$

$$X_C = 31,85 \Omega$$

Kapacitance kondenzátoru při frekvenci 50Hz je 31,85Ω.

■ Dáno:

- $C = 100 \cdot 10^{-6} \text{ F}$
- $f = 50 \text{ Hz}$
- $U = 63,7 \text{ V}$
- $I = ? \text{ [A]}$

10

R, L, C

■ Řešení:

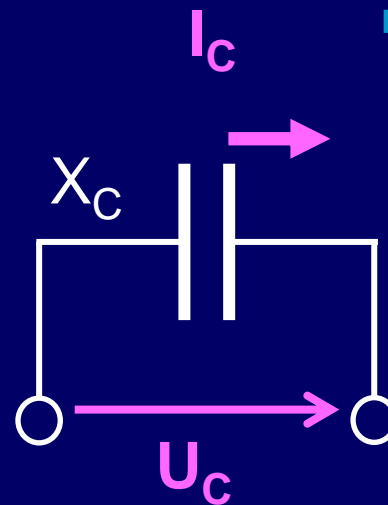
■ Proud kondenzátorem

$$I = \frac{U}{X_C}$$

$$I = \frac{63,7}{31,85} = 2A$$

■ Dáno:

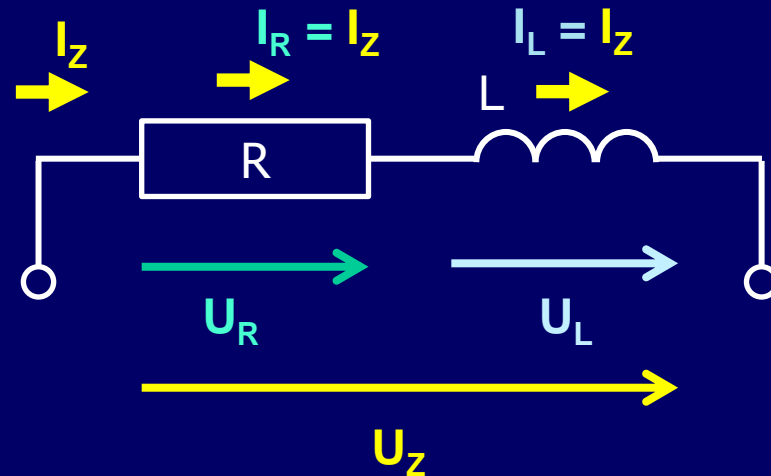
- $C = 100 \cdot 10^{-6} \text{ F}$
- $f = 50 \text{ Hz}$
- $\underline{U = 63,7 \text{ V}}$
- $I = ? \text{ [A]}$

Proud obvodem při frekvenci 50 Hz je 2 A.

Ve střídavém obvodu je do série zapojen rezistor a cívka a střídavý zdroj napětí. Jaký proud poteče **obvodem** když je dáno:

- $f = 1 \text{ kHz} = 1000 \text{ Hz}$
- $L = 0,1 \text{ H}$
- $R = 200 \text{ } \Omega$
- $\underline{U} = 100 \text{ V}$
- $I_Z = ? \text{ A}$

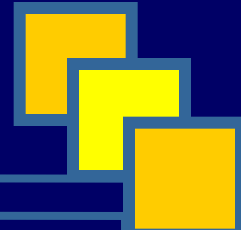

12

R, L, C

■ Řešení:

■ Indukční reaktance - induktance

$$X_L = 2 \cdot \pi \cdot f \cdot L$$

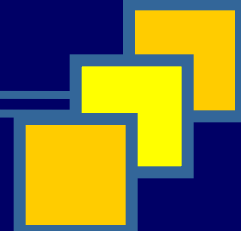
$$X_L = 2 \cdot 3,14 \cdot 1000 \cdot 0,1$$

$$X_L = 628 \Omega$$

Induktance cívky při frekvenci 1000 Hz je 628Ω.

■ Dáno:

- $f = 1 \text{ kHz} = 1000 \text{ Hz}$
- $L = 0,1 \text{ H}$
- $R = 200 \Omega$
- $\underline{U = 100 \text{ V}}$
- $I_z = ? \text{ A}$

Řešení:

- Celkový zdánlivý odpor obvodu
- IMPEDANCE

$$Z = \sqrt{R^2 + (X_L)^2}$$

$$Z = \sqrt{200^2 + 628^2}$$

$$Z = 659 \Omega$$

Impedance obvodu při frekvenci 1000 Hz je 659Ω.

Dáno:

- $f = 1 \text{ kHz} = 1000 \text{ Hz}$
- $L = 0,1 \text{ H}$
- $R = 200 \Omega$
- $\underline{U = 100 \text{ V}}$
- $I_z = ? \text{ A}$

Řešení:

Proud obvodem

$$I = \frac{U}{Z}$$

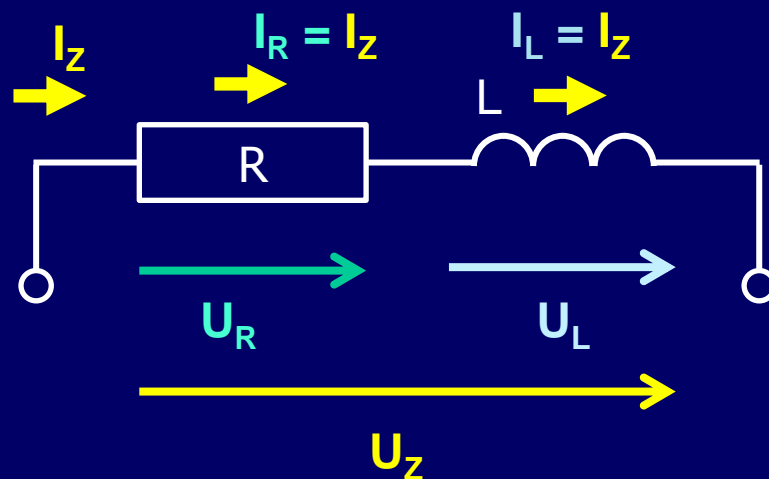
$$I = \frac{100}{659} = 0,15A$$

Proud celým obvodem při frekvenci 1000 Hz je 0,15A.

Proud celým obvodem I_Z je stejný jako proud cívky I_L i rezistorem I_R , vzhledem k tomu, že obvod je sériový.

Dáno:

- $Z = 659\Omega$
- $\underline{U} = 100\text{ V}$
- $I_Z = ?\text{ [A]}$

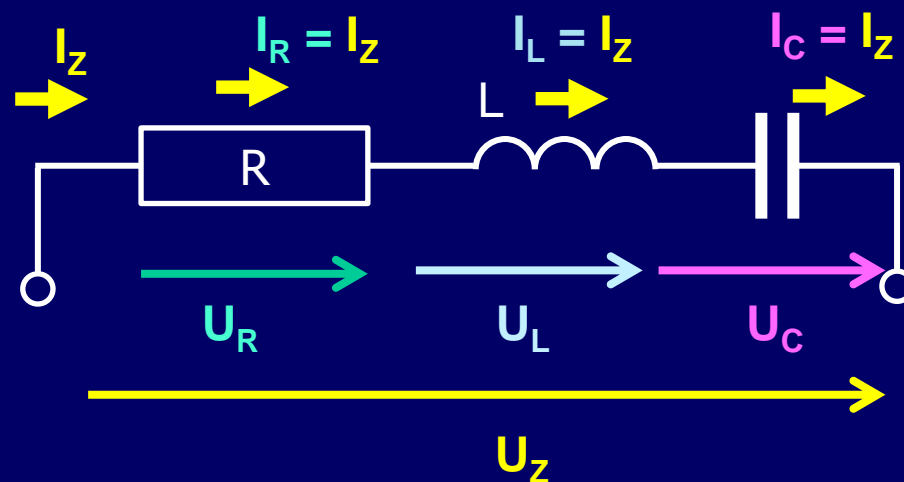

Ve střídavém obvodu jsou sériově zapojeny rezistor, kondenzátor, cívka a zdroj napětí o frekvenci 10 kHz. Jaký proud poteče obvodem a jaký úhel svírá proud s napětím? Známé veličiny jsou: $L = 200 \text{ mH}$; $R = 484 \Omega$; $C = 630 \text{ pF}$; $U = 127,25 \text{ V}$

Ohmické mezivýsledky zaokrouhlete na celá čísla.

■ Dáno:

- $R = 484 \Omega$
- $L = 200 \text{ mH} = 0,2 \text{ H}$
- $C = 630 \text{ pF} = 630 \cdot 10^{-12} \text{ F}$
- $U = 127,25 \text{ V}$
- $f = 10 \text{ kHz} = 10\,000 \text{ Hz}$
- $\varphi = ? [^\circ]$
- $I = ? [\text{A}]$

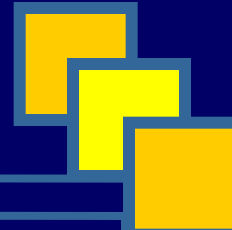

16

R, L, C

■ Řešení:

■ Indukční reaktance - induktance

■ Dáno:

- $L = 0,2 \text{ H}$

- $f = 10\,000 \text{ Hz}$

$$X_L = 2 \cdot \pi \cdot f \cdot L$$

$$X_L = 2 \cdot 3,14 \cdot 10\,000 \cdot 0,2$$

$$X_L = 12\,560 \, \Omega$$

Induktance cívky při frekvenci 10 000 Hz je 12 560 Ω .

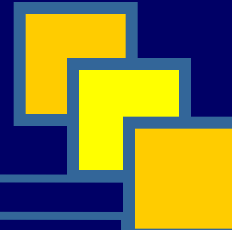

17

R, L, C

■ Řešení:

■ Kapacitní reaktance - kapacitance

■ Dáno:

■ $C = 630 \cdot 10^{-12} \text{ F}$

■ $f = 10\,000 \text{ Hz}$

$$X_C = \frac{1}{2 \cdot \pi \cdot f \cdot C}$$

$$X_C = \frac{1}{2 \cdot 3,14 \cdot 10\,000 \cdot 630 \cdot 10^{-12}}$$

$$X_C = 25\,276 \, \Omega$$

Kapacitance kondenzátoru při frekvenci 10 000 Hz je 25 276 Ω.

18

R, L, C

■ Řešení:

- Celkový zdánlivý odpor obvodu
- IMPEDANCE

$$Z = \sqrt{R^2 + (X_L - X_C)^2}$$

$$Z = \sqrt{484^2 + (12\,560 - 25\,276)^2}$$

$$Z = 12\,725 \Omega$$

Impedance obvodu při frekvenci 10 000 Hz je 12 725Ω.

Řešení:

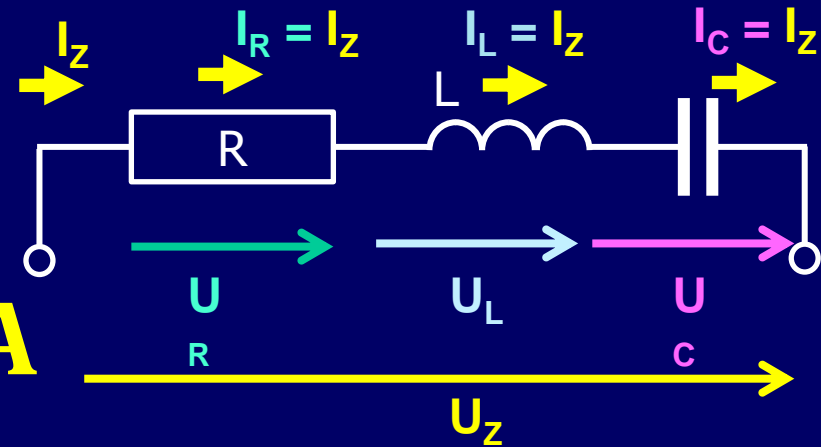
Proud obvodem

$$I_Z = \frac{U}{Z}$$

$$I_Z = \frac{127,25}{12\,725} = 0,01\text{A}$$

Dáno:

- $Z = 12\,725\ \Omega$
- $U = 127,25\ \text{V}$
- $I_Z = ?\ [\text{A}]$

Proud celým obvodem při frekvenci 10 000 Hz je 10mA.

Proud celým obvodem I_Z je stejný jako proud cívkou I_L , kondenzátorem I_C i rezistorem I_R , vzhledem k tomu, že obvod je sériový.

20

R, L, C

■ Řešení:

- Fázový posuv mezi proudem a napětím zdroje

$$\cos \varphi = \frac{R}{Z}$$

$$\cos \varphi = \frac{484}{12\,725}$$

$$\cos \varphi = 0,038$$

$$\varphi = \cos^{-1}(0,038)$$

$$\varphi = 87,82^\circ$$

■ Dáno:

- $Z = 12\,725 \, \Omega$
- $R = 484 \, \Omega$
- $\varphi = ? [^\circ]$

Vycházejte ze zadání předchozího příkladu a řešení doplňte o dílčí napětí a proudy na všech součástkách obvodu a o vektorový diagram.

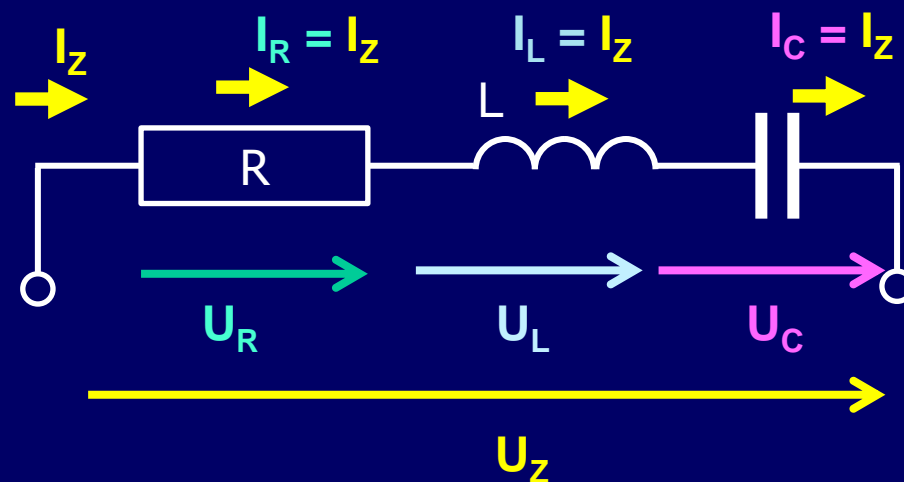
Ve střídavém obvodu jsou sériově zapojeny rezistor, kondenzátor, cívka a zdroj napětí o frekvenci 10 kHz.

Znamé veličiny jsou: $L = 200 \text{ mH}$; $R = 484\Omega$; $C = 630 \text{ pF}$;

$U = 127,25\text{V}$

■ Dáno:

- $R = 484\Omega$
- $L = 200 \text{ mH} = 0,2\text{H}$
- $C = 630 \text{ pF} = 630 \cdot 10^{-12}\text{F}$
- $U = 127,25 \text{ V}$
- $f = 10 \text{ kHz} = 10\,000\text{Hz}$
- $U_R, U_L, U_C = ?[\text{V}]$
- $I_R, I_L, I_C = ?[\text{A}]$

Řešení:

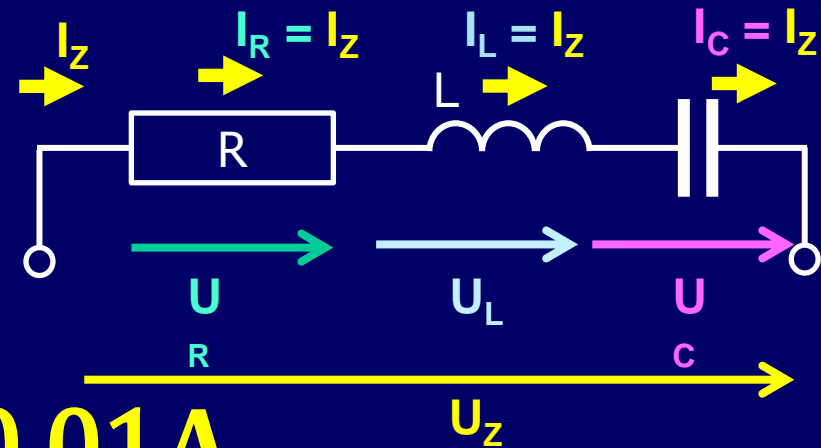
- Proud obvodem nám vyšel 10 mA

$$I_Z = \frac{U}{Z} = 0,01A$$

$$I_Z = I_R = I_L = I_C = 0,01A$$

Dáno:

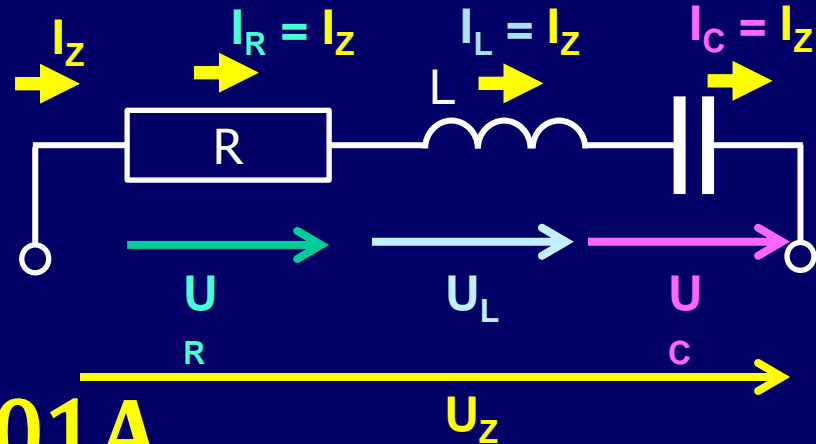
- $Z = 12\,725\ \Omega$
- $U = 127,25\ V$
- $I_Z = ?\ [A]$

Proud celým obvodem I_Z je stejný jako proud cívkou I_L , kondenzátorem I_C i rezistorem I_R , vzhledem k tomu, že obvod je sériový.

Řešení:

- Dílčí napětí na součástkách obvodu

$$I_Z = I_R = I_L = I_C = 0,01A$$

$$U_R = R \cdot I_R = 484 \cdot 0,01 = 4,84V$$

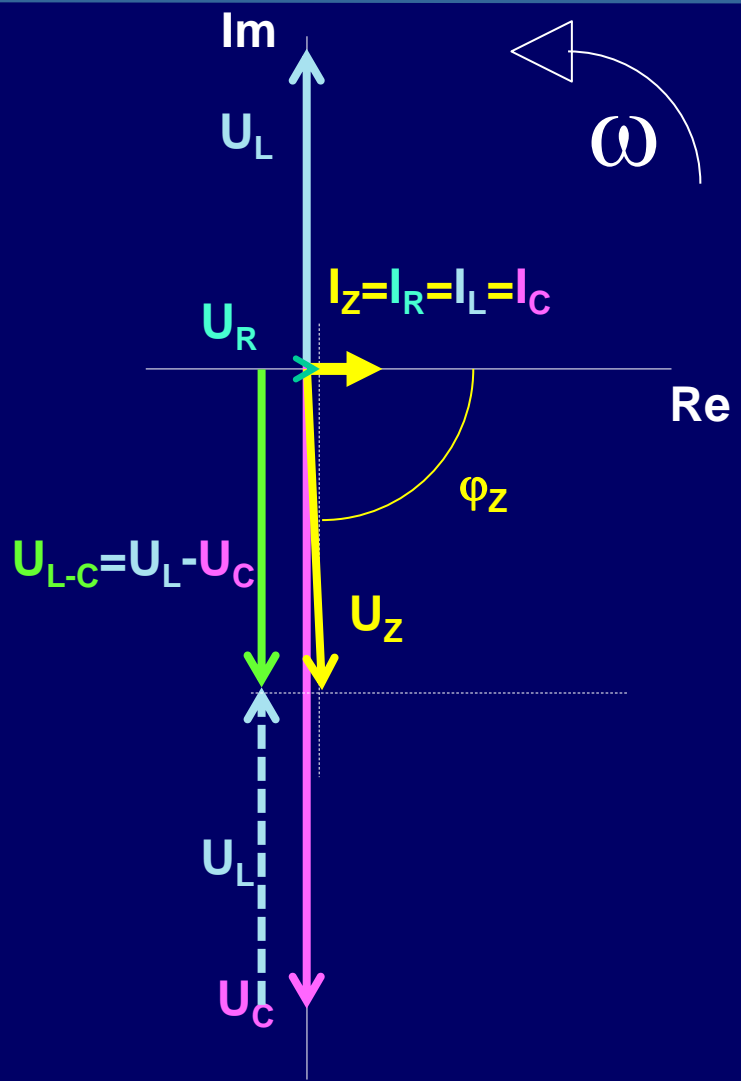
$$U_L = X_L \cdot I_L = 12\,560 \cdot 0,01A = 125,6V$$

$$U_C = X_C \cdot I_C = 25276 \cdot 0,01A = 252,76V$$

Vektorový diagram

24

$I_Z = I_R = I_L = I_C = 10\text{mA}$

$U_R = 4,84\text{V}$

$U_L = 125,6\text{V}$

$U_C = 252,76\text{V}$

Měřítko napětí 1:3
proudu 1:1

25

R, L, C

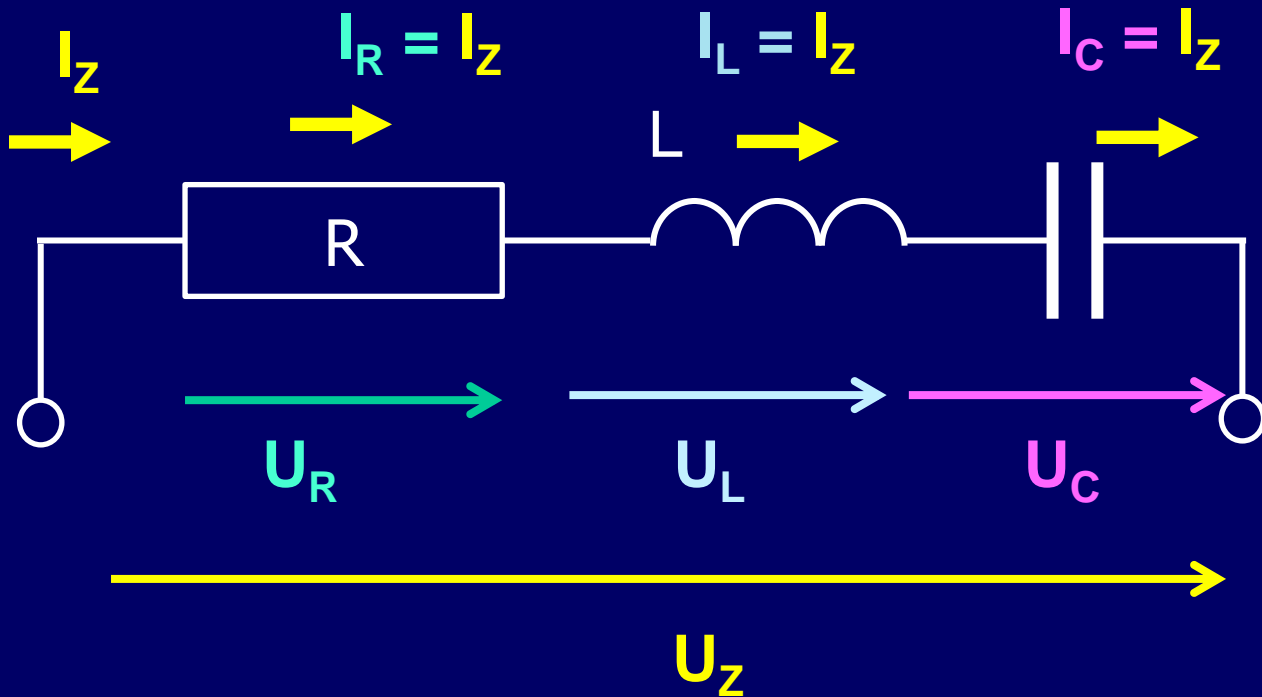
Ve střídavém obvodu jsou sériově zapojeny rezistor, kondenzátor, cívka a zdroj napětí o frekvenci 50 Hz. Jaké velikosti mají dílčí napětí a proudy na všech součástkách obvodu? Jaký celkový proud poteče obvodem a jaký úhel svírá proud s napětím? Jaká je rezonanční frekvence obvodu? Nakreslete vektorový diagram. Známé veličiny jsou: $L = 1,4 \text{ H}$; $R = 280 \Omega$; $C = 4,8 \mu\text{F}$; $U = 71,8\text{V}$. Ohmické mezivýsledky zaokrouhlete na celá čísla.

■ Dáno:

- $R = 280 \Omega$
- $L = 1,4 \text{ H}$
- $C = 4,8 \mu\text{F}$
- $U = 71,8\text{V}$
- $f = 50 \text{ Hz}$

■ Neznámé:

- $\varphi = ? [^\circ]$
- $I_z = ? [\text{A}]$
- $I_R = ? [\text{A}]$
- $I_L = ? [\text{A}]$
- $I_C = ? [\text{A}]$
- $U_R = ? [\text{V}]$
- $U_L = ? [\text{V}]$
- $U_C = ? [\text{V}]$
- $f_{\text{REZ}} = ? [\text{Hz}]$

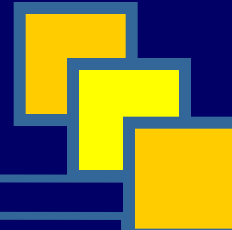

27

R, L, C

■ Řešení:

■ Indukční reaktance - induktance

$$X_L = 2 \cdot \pi \cdot f \cdot L$$

$$X_L = 2 \cdot 3,14 \cdot 50 \cdot 1,4$$

$$X_L = 439,6 \Omega \doteq 440 \Omega$$

■ Dáno:

- $L = 1,4 \text{ H}$
- $f = 50 \text{ Hz}$

Induktance cívky při frekvenci 50 Hz je 440 Ω .

■ Řešení:

■ Kapacitní reaktance - kapacitance

$$X_C = \frac{1}{2 \cdot \pi \cdot f \cdot C}$$

$$X_C = \frac{1}{2 \cdot 3,14 \cdot 50 \cdot 4,8 \cdot 10^{-6}}$$

$$X_C = 663,5 \Omega \doteq 664 \Omega$$

Kapacitance kondenzátoru při frekvenci 50 Hz je 664 Ω .

■ Dáno:

- $C = 4,8 \cdot 10^{-6} \text{ F}$
- $f = 50 \text{ Hz}$

Řešení:

- Celkový zdánlivý odpor obvodu
- IMPEDANCE

$$Z = \sqrt{R^2 + (X_L - X_C)^2}$$

$$Z = \sqrt{280^2 + (440 - 664)^2}$$

$$Z = 358,6 \Omega \doteq 359 \Omega$$

Impedance obvodu při frekvenci 50 Hz je 359Ω.

■ Dáno:

- $X_L = 440 \Omega$
- $X_C = 664 \Omega$
- $R = 280 \Omega$

30

R, L, C

Řešení:

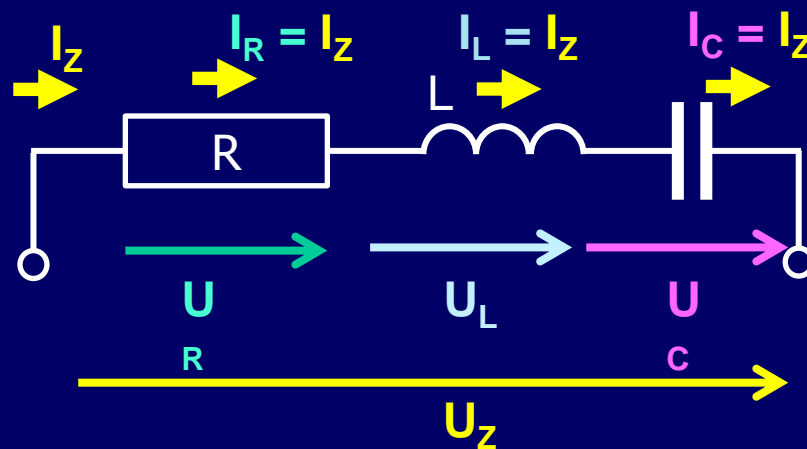
Proud obvodem

$$I_Z = \frac{U}{Z}$$

$$I_Z = \frac{71,8}{359} = 0,2A$$

Dáno:

- $Z = 359 \Omega$
- $\underline{U} = 71,8 V$
- $I_Z = ? [A]$

Proud celým obvodem při frekvenci 50 Hz je 200 mA.

Proud celým obvodem I_Z je stejný jako proud cívkou I_L , kondenzátorem I_C i rezistorem I_R , vzhledem k tomu, že obvod je sériový.

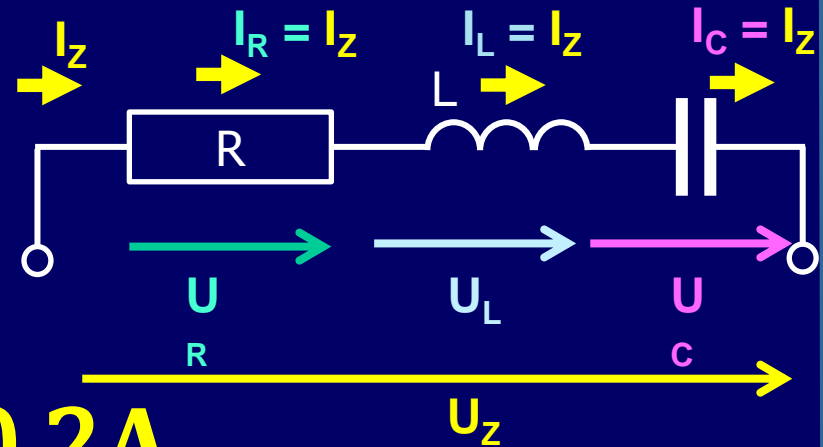
Řešení:

- Proud obvodem nám vyšel 200 mA

Dáno:

- $Z = 359 \Omega$
- $\underline{U} = 71,8 \text{ V}$
- $I_Z = ? \text{ [A]}$

$$I_Z = \frac{U}{Z} = 0,2 \text{ A}$$

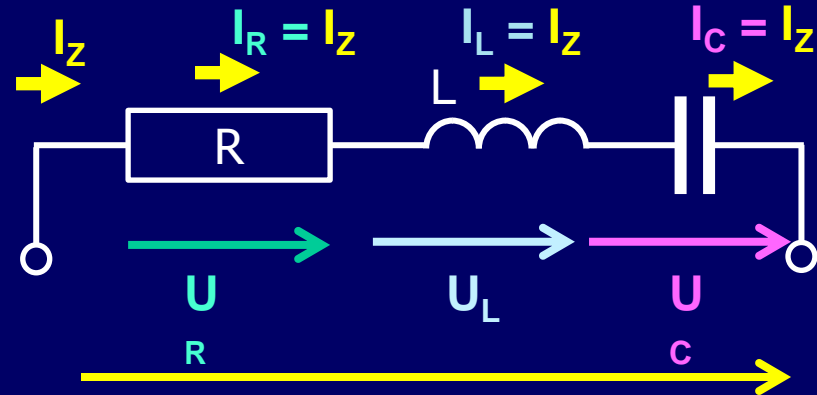

$$I_Z = I_R = I_L = I_C = 0,2 \text{ A}$$

Proud celým obvodem I_Z je stejný jako proud cívkou I_L , kondenzátorem I_C i rezistorem I_R , vzhledem k tomu, že obvod je sériový.

Řešení:

- Dílčí napětí na součástkách obvodu

$$I_Z = I_R = I_L = I_C = 0,2A$$

■ Dáno:

- $X_L = 440 \Omega$
- $X_C = 664 \Omega$
- $R = 280 \Omega$

$$U_R = R \cdot I_R = 280 \cdot 0,2 = 56V$$

$$U_L = X_L \cdot I_L = 440 \cdot 0,2A = 88V$$

$$U_C = X_C \cdot I_C = 664 \cdot 0,2A = 132,8V$$

Řešení:

- Fázový posuv mezi proudem a napětím zdroje

$$\cos \varphi = \frac{R}{Z}$$

$$\cos \varphi = \frac{280}{359}$$

$$\cos \varphi = 0,78$$

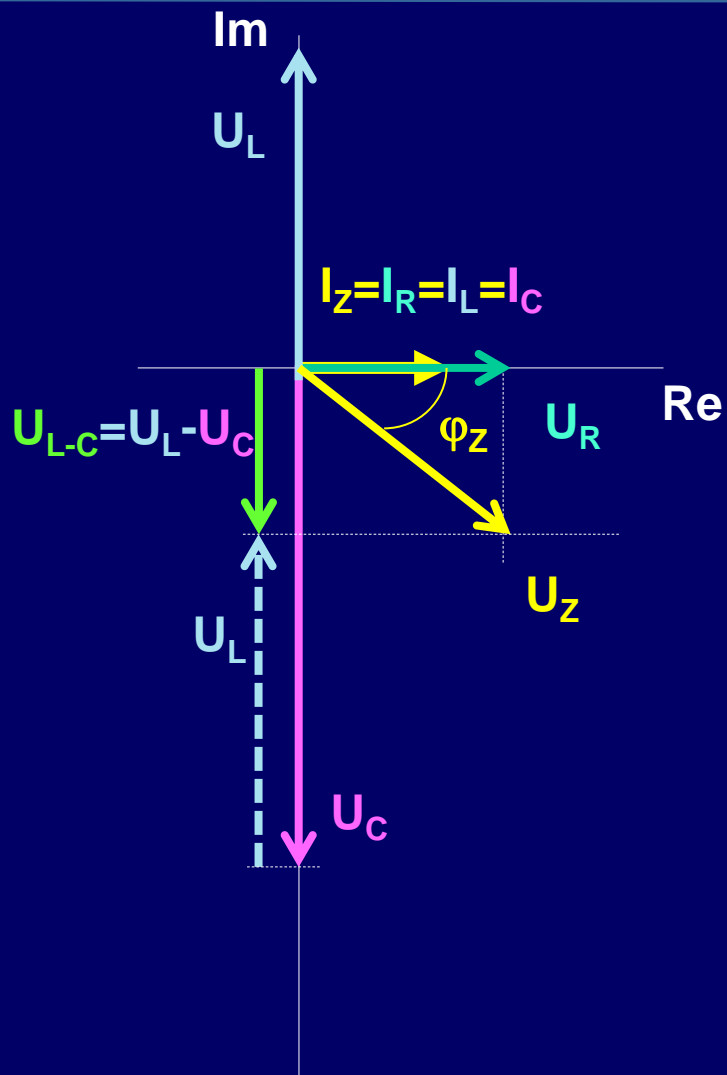
$$\varphi = \cos^{-1}(0,78)$$

$$\varphi = 38,74^\circ$$

Fázový posuv mezi proudem a napětím obvodu je $38,74^\circ$.

Dáno:

- $Z = 359 \Omega$
- $R = 280 \Omega$
- $\varphi = ? [^\circ]$

$$I_Z = I_R = I_L = I_C = 0,2A$$

$$U_R = 56V$$

$$U_L = 88V$$

$$U_C = 135,8V$$

Měřítko napětí 1:1
proudu 1:1

Řešení:

- Rezonanční frekvence
- Thompsonův vztah

$$f_{\text{REZ}} = f_0 = \frac{1}{2 \cdot \pi \cdot \sqrt{L \cdot C}}$$

$$f_{\text{REZ}} = \frac{1}{2 \cdot \pi \cdot \sqrt{1,4 \cdot 4,8 \cdot 10^{-6}}} = 61,4 \text{ Hz}$$

Rezonanční frekvence R-L-C obvodu je 61,4 Hz.

Dáno:

- $L = 1,4 \text{ H}$
- $C = 4,8 \mu\text{F}$
- $f_{\text{REZ}} = ? \text{ [Hz]}$

